

УДК 811.161.2'38: 821.161.2-3

ХОМІЦЬКИЙ Назарій – аспірант кафедри української мови та славістики, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2, Тернопіль, 46027, Україна (hazap201298@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9373-0910>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2026.65.19>

Бібліографічний опис статті: Хоміцький, Н. (2026). Вербалізація фронтового щодення: лексико-стилістичний аспект (на матеріалі роману Олександра Вільчинського «У степу під Авдіївкою»). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 65, 164–171, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2026.65.19>

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ФРОНТОВОГО ЩОДЕННЯ: ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ОЛЕКСАНДРА ВІЛЬЧИНСЬКОГО «У СТЕПУ ПІД АВДІЇВКОЮ»)

Анотація. Автор пропонованої статті звертається до питання мовної репрезентації фронтового життя в романі Олександра Вільчинського «У степу під Авдіївкою», оскільки важливим є глибше розуміння проблеми вербальної представленості війни в художній літературі загалом й осягнення своєрідності її авторського сприйняття Олександром Вільчинським та його відтворення засобами поетичної мови зокрема.

Мета розвідки – схарактеризувати мовні одиниці, за допомогою яких у романі «У степу під Авдіївкою» описане фронтове повсякдення. Визначена мета передбачає виконання таких завдань: виявити і систематизувати одиниці мови, що є індикаторами фронтового життя, проаналізувати їхні стилістичні функції як інструментів створення ефекту документальної достовірності й увиразнення художньої оповіді.

За результатами здійснених спостережень автор статті з'ясував, що для вербалізації фронтового повсякдення українських воїнів у романі «У степу під Авдіївкою» Олександр Вільчинський використовував військову термінологію (ЛСП 'зброя' (ЛСГ «артилерія», «стрілецька зброя», «боєприпаси», «процес застосування зброї», «наслідок застосування зброї»), 'військове спорядження' (ЛСГ «назви одягу і взуття», «назви захисної амуніції»), 'назви учасників бойових дій', 'військова техніка і транспорт', професійний сленг військових, кодові слова-евфемізми, оніми (антропоніми (позивні і справжні імена героїв), топоніми, урбаноніми та ін.), обценні та пейоративні лексеми. Названі мовні одиниці виступають індикаторами фронтового життя і виконують функції фактографічності й документалізації (термінолексми, оніми), глибокого занурення в події твору (позивні, кодові слова-евфемізми), дегуманізації образу ворога і психоемоційного розвантаження (обценна і пейоративна лексика). За допомогою окреслених мовних одиниць як трансляторів особливих сенсів письменник не лише описує реалії життя на фронті, але й творчо осмислює його, перетворюючи специфічні номінації на оригінальні мовно-художні деталі і стилістичні засоби, що набувають естетичного значення, і цим сприяє повноті розуміння читачем усіх зображуваних подій та глибинному осягненню авторських міркувань щодо порушуваних у творі проблем.

Ключові слова: мовні одиниці, стилістична функція, мовно-художня деталь, стилістичний засіб, художня оповідь, поетична мова, вербалізація.

KHOMITSKYI Nazarii – Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Language and Slavic Studies, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2, M. Kryvonis str., Ternopil, 46027, Ukraine (hazap201298@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9373-0910>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2026.65.19>

To cite this article: Khomitskyi, N. (2026). Verbalizatsiia frontovoho shchodennia: leksyko-stylistychnyi aspekt (na materialy romanu Oleksandra Vilchynskoho «U stepu pid Avdiivkoiu») [Verbalization of Frontline Everyday Life: a Lexical and Stylistic Aspect (based on the Novel *In the Steppe near Avdiivka* by Oleksandr Vilchynskyi)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of the Humanities. «Philology» Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 65, 164–171, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2026.65.19> [in Ukrainian].

VERBALIZATION OF FRONTLINE EVERYDAY LIFE: A LEXICAL AND STYLISTIC ASPECT (BASED ON THE NOVEL *IN THE STEPPE NEAR AVDIIVKA* BY OLEKSANDR VILCHYNSKYI)

Summary. *The article addresses the issue of the linguistic representation of frontline life in Oleksandr Vilchynskyi's novel *In the Steppe near Avdiivka*, as it contributes to a deeper understanding of the verbal representation of war in fiction and highlights the originality of the author's perception and its poetic rendering.*

The aim of the study is to characterize the linguistic units used in the novel to depict frontline everyday life. This objective involves identifying and systematizing linguistic units that serve as indicators of frontline life, as well as analyzing their stylistic functions in creating the effect of documentary authenticity and expressive artistic narration.

The findings indicate that, in verbalizing the everyday life of Ukrainian soldiers at the front, Oleksandr Vilchynskyi employs military terminology (LSP “weapons” (LSG “artillery,” “small arms,” “ammunition,” “use of weapons,” “consequences of weapon use”), “military equipment” (LSG “names of clothing and footwear,” “protective gear”), “participants in hostilities,” “military equipment and transport”), professional military slang, code-word euphemisms, onyms (anthroponyms – call signs and real names of the characters, toponyms, urbanonyms, etc.), as well as obscene and pejorative lexemes.

These linguistic units function as indicators of frontline life and perform documentary and factual functions (terminological lexemes, onyms), ensure deep immersion into the events of the narrative (call signs, code-word euphemisms), and contribute to the dehumanization of the enemy image and psycho-emotional release (obscene and pejorative vocabulary). Through these linguistic means as carriers of specific meanings, the writer not only depicts the realities of frontline life but also artistically reinterprets them, transforming concrete nominations into original linguistic and artistic details and stylistic devices that acquire aesthetic significance. This, in turn, facilitates the reader's comprehensive perception of the depicted events and a deeper understanding of the author's reflections on the issues raised in the novel.

Key words: *linguistic units, stylistic function, linguistic and artistic detail, stylistic devices, artistic narrative, poetic language, verbalization.*

Постановка проблеми. Вивчення мови художнього тексту в українській лінгвостистичі вже тривалий час є одним із пріоритетних напрямів розвитку мовознавчої науки. Оскільки художнє слово є найбільш виразним оприявненням усіх динамічних змін, що відбуваються в суспільстві, щораз постає необхідність досліджувати такі трансформації. Нині українське суспільство, перебуваючи в новітніх історичних реаліях, набуває особли-

вого досвіду – життя в умовах війни. Цей досвід засвідчений і в мові, у художньому слові, яке стало інструментом фіксації нової реальності в усіх її проявах. З огляду на це студії мови художнього тексту, чи то поетичного, чи то прозового, не втрачають своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми відтворення війни та воєнних подій за допомогою тих чи тих мовних засобів дослідники зверталися неодноразово,

висвітлюючи особливості їх ословлення в текстах різних стилів і жанрів. Так, Т. Вільчинська (Вільчинська, 2017) та Ю. Маслова (Маслова, 2023) розглядали питання мовної об'єктивації концепту *війна* в текстах газет, а Н. Костусяк, Н. Шульська та Н. Костриця звернулися до висвітлення його метафоричної вербалізації в медійних заголовках (Костусяк, Шульська, & Костриця, 2022). А. Огар висвітлювала своєрідність омовлення концепту *війна* у творах сучасної художньої літератури (Огар, 2019), а С. Дружб'як і В. Француз зверталися до специфіки його реалізації в політичному дискурсі (Дружб'як, & Француз, 2024). У статті С. Альботи пояснені варіанти лінгвального вираження *війни* у фразеологізмах (Альбота, 2023). Проте, незважаючи на значну кількість розвідок у цій царині, проблема й надалі залишається актуальною, оскільки увагою науковців були охоплені не всі твори воєнної прози, представлені в сучасній українській літературі. А для повноти сприйняття й осмислення цього явища важливим є опрацювання якомога більшої кількості творів, що мають художню цінність. До таких належить творчий доробок Олександра Вільчинського, зокрема його роман «У степу під Авдіївкою». Ураховуючи те, що мову творів цього митця лінгвісти розглядали лише епізодично: маркери розмовності (Штонь, & Стаднік, 2022), функціонування військової лексики (Вишневецька, 2019) та топонімів (Маркоська, 2025) в окремих прозових текстах, вважаємо за доцільне звернутися до питання мовної репрезентації фронтового життя в згаданому творі. Це уможливить глибше розуміння проблеми вербальної представленості війни у художній літературі загалом й осягнення своєрідності її авторського сприйняття Олександром Вільчинським та його відтворення засобами поетичної мови зокрема.

Мета статті – схарактеризувати мовні одиниці, за допомогою яких у романі «У степу під Авдіївкою» описане фронтове повсякдення. Визначена мета передбачає виконання таких **завдань**: 1) виявити й систематизувати одиниці мови, що є індикаторами фронтового життя; 2) проаналізувати стилістичні функції цих одиниць як інструментів створення ефекту документальної достовірності й увізнення художньої оповіді.

Досягнення окресленої мети і втілення завдань уможливило застосування таких методів: суцільного вибирання (добір фактичного матеріалу), дистрибутивного аналізу (виокремлення одиниць у тексті та їх пояснення через контекст), стилістичного аналізу (визначення функційного навантаження аналізованих мовних одиниць у художньому тексті).

Виклад основного матеріалу. Спостереження засвідчили, що для зображення фронтового повсякдення українських воїнів у романі «У степу під Авдіївкою» Олександр Вільчинський використовував лексику різних груп.

Найбільшою частотністю вживання і семантичним спектром представленості вирізняються лексеми, що належать до військової термінології. Такі лексичні одиниці, виявлені в аналізованому творі, утворюють лексико-семантичні поля 'зброя', 'військове спорядження', 'назви учасників бойових дій', 'військова техніка і транспорт'.

Лексико-семантичне поле (ЛСП) 'зброя' зреалізоване через лексико-семантичні групи «артилерія» (*Але зимового грому від артилерії більше не долітали;¹ ... пішла в хід і артилерія, і «гради», і танки; Можливо, наша артилерія, коли Луїс чув на мосту ті громи, саме туди і працювала та ін.*), «стрілецька зброя» (*Автомат на погляд був уже добряче зачовганий...; «Луїс» нарешті зняв із себе автомат, в тісноті зачепивши прикладом одвірок, і поставив його в кутку за кріслом, де зазвичай сидів днювальний «Брест»; ... «Луїс» побачив снайперську гвинтівку та ін.*), «боєприпаси» (*...в його рюкзаку бійці виявили купу вибухівки; Тим часом бійці на кариматах ще дострілювали останні набой; Патрони, як і минулого разу, стояли за задньою сидушкою буса... та ін.*), «процес застосування зброї» (*Він із чотирьох пострілів із СПГ три кладе в ціль...; ... якщо вітер від позицій, то чути й стрілянину...; ...а якщо вітер від позицій, то чути й стрілкоотню та ін.*), «наслідок застосування зброї» (*...перед терикомом одразу феєрверк із рикошетів; ... інший осколок перебив ключицю; Сюди вже долітали звуки вибухів, принаймні з СПГ, вже не кажучи про більші калібри... та ін.*).

¹ Тут і далі ілюстрації подані за виданням: Вільчинський О. У степу під Авдіївкою: роман. Тернопіль: Видавництво «Богдан», 2025. 208 с.

ЛСП ‘військове спорядження’ представлене лексико-семантичними групами «назви одягу і взуття» (...одразу побачив чийсь **берці** з підощвами сорок четвертого розміру, далі – ноги з наколінниками поверх білих із сірими плямами **зимових камуфляжних штанів**; «Луїс» вернувся в кімнату, взяв свою **камуфляжну куртку**... та ін.) і «назви захисної амуніції» (Бо ті **бронежилети**, які є, все одно пробиваються; У цей момент стежкою із-за халабуди вийшла група бійців зі зброєю, дехто в **білих маскахалатах**; «Луїс» став на коліно, зняв **каску**... та ін.). Ці групи лексем не такі чисельні, як ті, що втілюють ЛСП ‘зброя’, проте так само важливі для відтворення зображуваних у романі подій.

Лексико-семантичне поле ‘назви учасників бойових дій’ утворюють лексеми на зразок: **військовий** («Монті» із дитинства хотів стати **військовим** та ін.), **військовослужбовець** (нещодавно міністр оборони підписав наказ про заборону займати офіцерські посади **військовослужбовцям** без закінченої вищої освіти та ін.), **нацгвардієць** (До них підійшов статний **нацгвардієць** та ін.), **розвідник** (Вийшов «Ван Гог» з армійським **розвідником** і «Неском» та ін.), **боєць** (Сильний духом був чоловік і справжній **боєць** та ін.), **кулеметник** (Його поставили **кулеметника** охороняти та ін.) та ін.

ЛСП ‘військова техніка і транспорт’ репрезентоване нечисленними лексемами, проте вони часто повторюються в тексті: Він виліз зверху на **танк** ...; ... влітку п’ятнадцятого ця база була оточена **бетеєрами**; І подекуди серед цього урбаністичного нагромадження – ще й люди, і **машини**; Вони їхали знизу, а зверху, з горба, їм назустріч – старенький «**ніссан**» із повним кузовом бійців; **Пікап** «Ван Гогів» уже чекав їх на тому ж місці, що й завжди та ін.

Наведені приклади вказують на експертність оповідача, на виражену документальність розповіді. Однак за допомогою названих термінолексем автор не лише досягає ефекту достовірності, як-от: Вони – це **окрема штурмова рота добровольчого корпусу**, їх ще називають **штурми**, і тут, на базі, вони займають другий поверх невеликого двоповерхового будинку з колись білої, а тепер посірілої від часу цегли, до війни – **гуртожитку** якогось

училища. Цей будинок із ними ділить ще один **бойовий підрозділ – окрема тактична група**, скорочено **ОТГ**, що займає перший поверх та ін., але й створює правдиві картини фронтового буття, як серйозні, так і жартівливі. Наприклад, у рядках Знаєте, я з дитинства рив окопи, криївки. Прадід мій воював в УПА, бабуся розповідала. То я ще з дитинства був «в темі»... – уважно слідкував за дорогою і відповідав «Ван Гог» автор, уживаючи назву військового формування УПА, нагадує читачеві про одвічну боротьбу українського народу за свободу і підкреслює тяглість визвольної боротьби. У фрагменті Над ялинкою, на гілці, – годівничка для пташок із пластикової пляшки, а під ялинкою – сніговичок із **патроном** замість морквини, по червонястому наконечнику кулі видно трасер, і ще з одним таким же **патроном** нижче пупця. / «Жартуни, однак...», – подумав «Луїс», використовуючи лексему на позначення боєприпасів, вияскравлює веселу вдачу українських військових.

Військова термінологічна лексика, представлена в романі, зчаста стає основою для творення професійного сленгу військових, який органічно вплітається в полотно художньої оповіді й увиразнює зображуване, наприклад: Він приклав пальця до Філового **броніка** – від бронежилет; Ношу те, що видали, мав би **кевлар**, носив би його, легше ж набагато – від кевларовий шолом; Того разу тріскотню наших **калашів** перекрив постріл з «**Мухи**» – від автомат Калашникова і РПГ-18; Ротні умільці, прилаштувавши до старої «**дашки**» (ДШК) оптику, зробили з неї цілком пристойну дальнобійну **снайперку** – від ДШК (великокаліберний кулемет; автор в тексті наводить пояснення) і **снайперська гвинтівка**; І в **самоволку** вони ходять не за пивом, а в «сіру зону» в розвідку – від самовільний відхід із військової частини; Бо новоприбулих на перші рази завжди ставили на пару зі старшими і з одним автоматом на двох, бо зброї і на **передку** не вистачало – від передній край оборони; Щоправда, за **отегешниками** ще й котельня, що також на першому поверсі – від **ОТГ** (окрема тактична група) та ін. Сленгові утворення, з одного боку, ілюструють дію закону економії мовних засобів, втіленого через прагнення мовця ощадливо використовувати

вати свої зусилля в мовленні, що надає художній оповіді динамічності та сприяє інтенсифікації розвитку описуваних подій, а з іншого боку, автор за допомогою військового сленгу ще глибше занурює читача в атмосферу твору, ніби утаємничує його в те, що відбувається, і дає ключ до розуміння – особливі слова, якими послуговуються персонажі.

Письменник створює своєрідний код і долучає читача до його розгадування через евфемізми, як-от: *Бо, попри перемир'я, війна триває щодня і бійці І-ї штурмової в околицях Авдіївки шукають і, головне, знаходять можливість завдавати збитків ворогові і «в лісі», і «на дачах», і скрізь, де стоять наші опорники* – наведені сполуки виконують функцію «маскування» справжніх назв позицій української армії; або: *А я думаю, що кацапи рано чи пізно обов'язково полізуть і чим більше ми їх змінусуємо зараз, тим легше буде потім, правда, Брест?* – як заміник слова *вбити*; чи: *– Ке не на зв'язку!* – *відповів Луїс, може, від несподіванки, навіть дещо голосніше, ніж треба.* / – *Перевірка зв'язку.* / – *Чую добре.* / – *Плюс.* / – *Плюс...* – лексема *плюс* в окресленому контексті набуває сакрального значення, позаяк є виразником змісту «все добре», що дуже важливо в тих обставинах, які описує автор.

Окрім того, у художній оповіді О. Вільчинського активно представлений ще один різновид евфемізмів, що виконують функцію антропонімів, – позивні, за допомогою яких митець створює атмосферу таємничості і сакральності фронтового братерства, приміром: *«Луїс» став на коліно, зняв каску, поклав перед собою і тримав той кут прапора, що при землі. Інший кут при землі, так само на коліні, тримав «Русий», а верхні – «Васко» з «Мудрим».* <...> *«Луїсові», мабуть, як найстаршому чи найширшому «Ван Гог» запропонував сідати спереду поруч із ним, «Мудрий» із «Крейзі» та «Аською» позаду, а «Полтава» заскочив на кузов і примостився зверху на мішках і тюках. Найчастіше позивні, ужиті в романі, семантично вмотивовані, до більшості з них автор наводить пояснення, як-от у репліках персонажа із позивним *Ван Гог*: *– А чому «Ван Гог»? – ще встиг він запитати перед поворотом у сосновий ліс, де їхній пікап трохи занесло.* / – *Хотів**

бути художником, вчився в художньому училищі, але так його і не закінчив... – повторив командир те, що «Луїс» уже чув про нього від Косички й інших. / – *І як, гарно малюєш?* / – *Та трохи малюю... – стенув плечима, якимось навіть ніяково, видно, про це його не часто запитували.* Позивний у творі – це лаконічна характеристика персонажа. Це дає авторові змогу чітко окреслити той чи той вектор сприйняття героя художнього твору без вибудовування описових конструкцій. Подеколи письменник подає у творі разом із позивним справжнє ім'я героя, втіленого в персонажі: *Дуже молодих на передок намагаються не посилати. Особливо після того, коли у ніч з 1 на 2 червня від важкого поранення в голову загинув 19-річний Женя Костюк* (друг *«Шльоцик»*). <...> / *У роті пам'ятають кожного, хто віддав життя за Україну. Під їх портретами в імпровізованій капличці завжди горить свічка пам'яті... Недавні втрати: від кулі снайпера загинув уродженець міста Дніпра Євген Ворошило, друг «Джек».* <...> / *У пам'ять про нього названо один із наших опорників «на дачах».* А друг *«Фізик»*, *Едуард Зебін*, то загинув вже зовсім недавно під час мінометного обстрілу... *Героям слава!* Автор уживає антропоніми в таких ситуаціях не лише задля правдивого відтворення подій та надання документальності оповіді, ім'я тут – не художня деталь, а збереження пам'яті про кожного захисника цілісності і незалежності української держави.

Для досягнення фактичності викладу і правдивості оповіді автор використовує оніми (топоніми, урбаноніми та ін.) на позначення тих чи тих місць, де відбувалися зображувані у творі події або з якими пов'язане життя персонажів: *З Авдіївки повз цілодобово працююче громаддя «Коксохіму» до наших позицій на так званих «дачах»; «Русий» повернув вліво, а чотири колії залізниці пішли прямо, на Донецьк; Він також із Майдану, і також разом із «Да Вінчі» через «Десну» потрапив на передову. Родом із Житомирщини, визволяв Карлівку й Авдіївку, має поранення і також, недолікувавшись, вернувся у свою роту та ін.* Дослідники зауважують, що такі «мовні одиниці, здатні викликати в читача широку палітру асоціацій: історичних, культурних, політичних, емоційних» (Марковська,

2025, с. 194), цілком погоджуємося із такою думкою, адже такий функційний вияв онімів важливий для смислово-стилістичної організації художньої оповіді.

Невід'ємною частиною фронтового щодення є й обценна та пейоративна лексика, яку автор уживає для характеристики ворогів: Відтак «сепари» добрих півгодини пуляли по нас, здається, з усієї стрілкотні, яку тільки мають; Принаймні, трохи полякали **орків**, тепер на якийсь час дадуть спокій; Ненавиджу ту **кацапню**, і я буду їх різати, поки живу! – сопів «Сава»; – Невже **сепари** знову в підстанцію влучили? – озвався Брест. / – **Суки! Підараси!** – не підбирали слів бійці; Козак двох завалив ножем, перед тим як його, **суки**, в голову... та ін. Такі лексичні одиниці уможлиблюють знелюднення образу ворога, який постає як знеособлене зло і його потрібно знищити, а також виступають інструментом емоційного розвантаження й зняття психічної напруги в умовах постійної інтенсивної діяльності.

Зчаста письменник удається до лексичних повторів, за допомогою яких відтворює різні ситуації, наприклад, ситуацію обстрілу: *Тоді вперше знадвору і **бахнуло**, та так голосно, що стіни **затряслися**. Зіщулився, зігнувся, аж присів з несподіванки, майнула думка про укриття. Але більше не **бахкало**, то дістав слоїк із салом. Але тільки відкрив його, як знову **влупило**, здавалося, ще ближче й ще голосніше. Стіни знову **затряслися**, з одної із двох цвяхів зіскочила полочка над столиком, і з неї посипалося все що було. / Майнула думка будити «Хотина», хапати бронік, автомат і бігти залягати у «щель» за мішками. І якби ще раз **бахнуло**, так і зробив би. Але більше не **бахкало**, то просто і стояв посеред кімнати, втягнувши шию у плечі, зі слоїком у руках. У такій позі і застав його друг «Мудрий», що зайшов, впустивши у хатину трохи холоду – дієслівний ланцюжок **бахнуло – затряслися – зіщулився – зігнувся – присів** відтворює причиново-наслідковий зв'язок того, що відбувалося, а кількаразове повторення окремих дієслів допомагає авторові, крім візуального образу, створити ще й фонічний образ, що сприяє всеохопному сприйняттю зображуваного.*

Для створення звукових образів О. Вільчинський удається також до звуко-наслідування, за допомогою якого відтворює «роботу» зброї, як-от: ***Тра-та-та-та-та!** – **затраскотіло** десь зовсім поряд, здавалося, за кілька метрів від нього, і все це на тлі тріскотні й гупання пострілів та вибухів, що долітали здалека, з позицій, і не припинялися ні на мить; Оце і є «в лісі», де зараз найгарячіше місце з усіх, де тримає опорники їхня рота. І тільки Луїс подумав про це, як десь із-за дерев одразу долетіло: «**Та-та! Та-та!..**» – тепер уже значно голосніше, ніж там, на околиці – фонічний малюнок доповнюють «звукові» лексеми **тріскотня, гупання, постріл, вибух**; або життя природи, яка є особливим персонажем розглядуваного твору: *Прислухавшись, пошукав очима і – так і є! Оддалік на яблуні сидів він, дятел. / «**Тук-тук, тук-тук!**» – мала пташка начеб нагадувала йому, що війна війною, а сніданку ніхто не відміняв.* Такі фонічні увиразнення доповнюють словесне зображення й уможлиблюють відтворення зображуваного точно, цілісно і правдиво.*

Висновки і перспективи дослідження. Із викладеного випливає, що для вербалізації фронтового щодення в романі «У степу під Авдіївкою» Олександр Вільчинський використовує *військову термінологію* (ЛСП 'зброя' (ЛСГ «артилерія», «стрілецька зброя», «боєприпаси», «процес застосування зброї», «наслідок застосування зброї»), 'військове спорядження' (ЛСГ «назви одягу і взуття», «назви захисної амуніції»), 'назви учасників бойових дій', 'військова техніка і транспорт', *професійний сленг військових, кодові слова-евфемізми, оніми* (антропоніми (позивні і справжні імена героїв), топоніми, урбаноніми та ін.), *обценні та пейоративні лексеми*. Названі мовні одиниці виступають індикаторами фронтового життя й виконують функції фактографічності та документалізації (термінолексми, оніми), глибокого занурення в події твору (позивні, кодові слова-евфемізми), дегуманізації образу ворога і психоемоційного розвантаження (обценна і пейоративна лексика). За допомогою окреслених мовних одиниць письменник не лише описує реалії життя на фронті, але й творчо осмислює його, перетворюючи специфічні номінації на оригінальні мовно-художні деталі і стилістичні засоби, що набувають естетич-

ного значення, і цим сприяє повноті розуміння читачем усіх зображуваних подій і глибинному осягненню авторських міркувань щодо порушуваних у творі проблем.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні процесу детермінологі-

зації професійного сленгу військових, з'ясуванні умов та особливостей його входження в повсякденне мовлення й удокладенні функцій цих лексичних одиниць у мові художньої літератури (із залученням фактичного матеріалу з творів інших авторів).

ЛІТЕРАТУРА

- Альбота С. М.** Вербалізація концепту війна з використанням фразеологізмів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія*. 2023. № 64. С. 10–13. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2023.64.2>
- Вишневецька Г.** Військова лексика у мові сучасного художнього твору : функціональний аспект. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мовознавство*. 2019. № 1 (31). С. 24–29. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/22670>.
- Вільчинська Т. П.** Концепт «війна» : особливості мовної об'єктивації у газетному тексті. *Лінгвістичні студії*. 2017. Вип. 34. С. 110–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2017_34_16.
- Вільчинський О.** У степу під Авдіївкою : роман. Тернопіль : Видавництво «Богдан», 2025. 208 с.
- Дружб'як С. В., Француз В. В.** Особливості вербалізації концептів «війна» та «мир» у політичному дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія*. 2024. № 68. С. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.68.12>.
- Костус'як Н. М., Шульська Н. М., Костриця Н. М.** Метафорична вербалізація концепту війна в сучасних медійних заголовках. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія*. 2022. № 56. С. 60–65. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.56.13>.
- Марковська М. В.** Топонімний простір у романі “У степу під Авдіївкою” О. Вільчинського. *Лінгвістичні дослідження*. 2025. Вип. 63. С. 185–195. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2025.63.14>.
- Маслова Ю. П.** Вербалізація концептів війна, мир, жінка, чоловік у газетному дискурсі України у воєнний період. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2023. Вип. 17(85). С. 71–77. DOI: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2023-17\(85\)-71-77](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2023-17(85)-71-77).
- Огар А.** Вербалізація концепту війна в сучасному художньому дискурсі. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2019. С. 38–47. DOI: <https://doi.org/10.24919/2411-4758.2019.177323>.
- Штонь О. П., Стаднік А. Р.** Лінгвістичні маркери розмовності в художній оповіді Олександра Вільчинського. *Південний архів*. 2022. Вип. ХСІ. С. 6–13. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2022-91-1>.

REFERENCES

- Albota, S. M.** (2023). Verbalizatsiia kontseptu viina z vykorystanniam frazeolohizmiv [Verbalization of the concept of war using phraseological units]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia – International Humanitarian University Herald. Philology*. (Vol. 4), (pp. 10–13). DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2023.64.2> [in Ukrainian].
- Vyshnevsk, H.** (2019). Viiskova leksyka u movi suchasnoho khudozhnoho tvor: funktsionalnyi aspekt [Military vocabulary in the language of modern literary works: functional aspect]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Movoznavstvo – The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: Linguistics*. (Vol. 1(31)), (pp. 24–29). Retrieved from <http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/22670> [in Ukrainian].
- Vilchynska, T. P.** (2017). Kontsept «viina»: osoblyvosti movnoi ob'iektivatsii u hazetnomu teksti [The concept of «war»: features of linguistic objectification in a newspaper text]. *Linhvistychni studii – Linguistic studies*. (Vol. 34), (pp. 110–114). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2017_34_16 [in Ukrainian].
- Vilchynskiy, O.** (2025). *U stepu pid Avdiivkoiu: roman [In the steppe near Avdiivka: a novel]*. Ternopil [in Ukrainian].
- Druzhbiak, S. V., Frantsuz, V. V.** (2024). Osoblyvosti verbalizatsii kontseptiv «viina» ta «myr» u politychnomu dyskursi [Peculiarities of verbalization of the concepts of “war” and “peace” in political dis-

- course]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia – International Humanitarian University Herald. Philology*. (Vol. 68), (pp. 55–60). DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.68.12> [in Ukrainian].
- Kostusiak, N. M., Shulska, N. M., Kostrytsia, N. M.** (2022). Metaforychna verbalizatsiia kontseptu viina v suchasnykh mediinykh zaholovkakh [Metaphorical verbalization of the concept of war in modern media headlines]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia – International Humanitarian University Herald. Philology*. (Vol. 56), (pp. 60–65). DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.56.13> [in Ukrainian].
- Markovska, M. V.** (2025). Toponimnyi prostir u romani U stepu pid Avdiivkoiu O. Vilchynskoho [Toponymic space in the novel In the Steppe near Avdiivka by O. Vilchynsky]. *Linhvistychni doslidzhenia – Linguistic research* (Vol. 63), (pp. 185–195). DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2025.63.14> [in Ukrainian].
- Maslova, Yu. P.** (2023). Verbalizatsiia kontseptiv viina, myr, zhinka, cholovik u hazetnomu dyskursi Ukrainy u voiennyi period [Verbalization of the concepts of war, peace, woman, man in newspaper discourse in Ukraine during the war period]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Filolohiia» – Scientific Notes of Ostroh Academy National University, Philology Series* (Vol. 17(85)), (pp. 71–77). DOI: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2023-17\(85\)-71-77](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2023-17(85)-71-77) [in Ukrainian].
- Ohar, A.** (2019). Verbalizatsiia kontseptu viina v suchasnomu khudozhnomu dyskursi [Verbalization of the concept of war in contemporary artistic discourse]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri – Native word in ethnocultural dimension* (pp. 38–47). DOI: <https://doi.org/10.24919/2411-4758.2019.177323> [in Ukrainian].
- Shton, O. P., Stadnik, A. R.** (2022). Linhvostylistychni markery rozmovnosti v khudozhnii opovidi Oleksandra Vilchynskoho [Linguistic stylistic markers of colloquialism in the artistic narrative of Oleksandr Vilchynsky]. *Pivdennyi arkhiv – Southern Archive (philological sciences)* (Vol. XCI), (pp. 6–13). DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2022-91-1> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 21.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 02.04.2026